

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Forholdet mellem politik og religion	side	3
Se Guds Lam, som bærer verdens synd	side	4-5
Birkemosegård	side	6-7
Strandgården på Lyø	side	8-10
Grundetgårdene og slægten Skou	side	11
Nyt fra kredsene	side	12
Slægtsgårdsrejsen 2002 til Gotland	side	13
Malkekonerne	side	14-15
Nissetid og engletid	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Dec. 2001 - Jan. 2002

Nr. 355 - 59. årgang

*Birkemosegård ved Kirke Såby.
Gården ejes af speciallæge Helen Henriksen, der er 6. generation på gården.
Læs om Birkemosegård på side 6.*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
Postgiro nr. 8 08 31 42.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsilgdgade 3 A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64.

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 44, fax 58 56 74 45.

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax. 64 85 11 74
E-mail: carlmartin@kaaregaard.dk

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax. 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskreds)

Olv Føns Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,
Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Ronne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmkreds)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Marie Hansen,
»Egevang«,
Atterupvej 43, 4640 Fakse,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Hans Christian Christensen
»Gl. Skovgaard«, Vestre Landevej 52,
Paarup, 4951 Nørreballe,
tlf. 54 78 91 72

Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
E-mail: inge.skaft@edb.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Poul Mahler,
»Egbo«,
Sandager Kirkevej 30, Sandager,
5610 Assens, tlf. 64 79 10 20
(Formand: Fynskreds)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh,
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det Sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumsgårds Hovedgaard,
Skrumsgårdsvej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Hans H. Tylvad,
Hanninggårdvej 15
Hanning, 6900 Skjern
tlf. 97 36 21 58
(Formand: Ringkøbing Amt)

Knud Høstgaard Møller,
»Nittrupgaard«, Nittrupvej 1,
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev,
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«,
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax. 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche
»Hvanstrup«,
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Poul Frederiksen
»Snæverholt«,
Dybvadvej 81, Helligum,
9740 Fjerritslev,
tlf. 98 83 40 28
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Den 20. november fik vi så afviklet en "tre-dækker" i form af et folketingsvalg, et amts-rådsvalg og et kommunevalg.

Der var mange udsagn om, hvorvidt det var hensigtsmæssigt, at holde dem sammen, men det viste sig, at det var praktisk muligt at afvikle og optælle tre valg.

Folketingsvalget var forbløffende klar tale, og den nydannede VK-regering får et mandat, der gør det muligt at føre den politik, der skal sætte gang i Danmark, og forandre hverdagen for det erhvervsliv, som vi alle skal leve af. Vi har allerede nu hørt de modløse tabere udtale sig om løftebrud fire dage efter at regeringen er dannet. Det er mageløst, men ikke uventet.

Det er mere problematisk når landbrugsrådets præsident udtaler sig på denne måde. Han burde vide, at ting tager tid, og hans negative udtryk ikke er hjælpsomt for en ny fødevarerminister. Er det en forsmået ministerkandidat, der udtaler sig?

Hvad med lidt optimisme.

Amt og kommunevalgene viser vel mere klart end tidligere, at personerne betyder meget for valgets udfald. Mange borgmestre af alle partifarver opnår store valg, og mange med rent flertal. Det gælder alle kommuner på Bornholm.

Det står mere og mere klart, at den kommunale struktur - vi kender - ikke varer evigt, og i den afsluttede valgkamp var det legalt at tale om en ny kommunalreform. Der vil ske meget i den kommende valgperiode, og jeg tror, at når vi skal til valg om otte år, så er det en helt anden struktur, der skal vælges til. Vi får se!

Året går på hæld, og det sidste efterårsarbejde skal klares.

Årets sidste afgrøde, sukkerroerne, er snart oppe og store kuler ligger alle vegne og venter på transport til fabrikkerne, som forventer at fortsætte ind i det nye år med oparbejdningen. Det tyder på en stor roeavl, så det er vi mange, der glæder os over. Et besværligt år, hvor mange har lidt store tab på grund af klimatiske forhold, slutter trods alt i optimistisk skær for vort erhverv, og jeg håber det vil fortsætte.

De unge, der begynder som selvstændige, har en optimisme, der rækker langt, og de har en uddannelse, der giver dem noget at have optimismen i.

Kate og jeg sender de bedste ønsker for julen og det nye år med håb om mange gode oplevelser i Slægtsgårdsforeningen i det nye på. På gensyn.

*Kaaregaard, den 30. november
Carl Martin Christensen.*

Slægtsgaardsarkivet:

Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax. 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: Onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Bøgevej 8, Assentoft, 8900 Randers,
tlf. 86 49 53 49

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev,
9800 Randers,
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Kroebergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
E-mail: OleGN@mail.tele.dk

*Nr. 356 udkommer omkring
d. 20. februar 2002. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden d. 20. januar 2002.*

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtryk ApS
4220 Korsør, tlf. 58 37 79 43
Fax 58 37 36 35

Forholdet mellem politik og religion

*Af sognepræst Morten Brøgger,
Kirke Stillinge.*

Da Jesus sagde: "Giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er!" satte han skel mellem stat og kirke. Han sondrede mellem religion og politik. Han slog fast, at det var to forskellige ting. Men i modsætning til, hvad der fra tid til anden hævdes, er det ikke to ting, som slet ikke har med hinanden at gøre. For at forstå, hvordan forholdet mellem stat og kirke eller politik og religion er, må vi altså se nøjere på, hvordan Jesus satte skel.

Giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er, sagde Jesus. Det er klart nok, at det der er kejserens er mønten, som bærer hans billede.

Men hvad er så det, der tilhører Gud, og som vi skal give Gud? Hvad bærer Guds billede?

Det gør mennesket, som er skabt i Guds billede. Det ved vi fra skabelsesberetningen i Det gamle Testamente. Mennesket bærer Guds billede. Det vil sige, mennesket tilhører Gud med hud og hår. Der er ikke noget af mennesket eller noget som er menneskets, der ikke tilhører Gud.

Også kejseren tilhører Gud. Han er ikke som verdslig myndighed eller magtinstans sin egen, men også han tilhører Gud.

Vi kan altså ikke dele tingene op og sige, at det ene øjeblik tilhører jeg Gud, det næste øjeblik tilhører jeg samfundet eller staten eller kejseren - hvad vi nu vil kalde det. I samfundet, i staten, som underordnet under øvrigheden tilhører jeg også Gud. Vi tilhører altid Gud, også når vi beskæftiger os med jordiske anliggender, med politik, når vi udøver magt, og når vi anerkender magthavere, som vi jo gør, når vi betaler skat.

Men selvom vi altså tilhører Gud i alt, det vil sige i alle forhold, så er der dog forskel på kirke og stat. Ikke alt er religion, der er blandt andet også politik. Og det karakteristiske for politik - når det skal fastholdes, at vi i det politiske også tilhører Gud - er, at politik for kristne mennesker aldrig kan blive absolut. Det politiske, hvad enten der dermed er tale om vores politiske overbevisning, eller der er tale om vores anerkendelse af en magthaver en øvrighed, - altså hvad der end er tale om, så må det politiske aldrig blive det som binder vores hjerter. Vores politiske overbevisning må aldrig blive et spørgsmål om salighed, kunne man så sige. Ligesom vores forhold til en øvrighedsperson aldrig må blive et aldeles ubetinget underkastelsesforhold. For der er altid noget, der står over det politiske. Det er vores forhold til Gud.

Det blev egentlig sagt meget godt af de konger, der kaldte sig konger af Guds nåde (Enevældens konger). Det, at de sagde, at de var konger af Guds nåde, bliver som regel på grund af vankundighed opfattet som et udtryk for kongens overdrevne magtfuldkommenhed. Men i virkeligheden er det - lige modsat - et sandt udtryk for ydmyghed. Det betyder nemlig, at kongen kun var konge af Guds nåde. Altså at der var en, der også stod over kongen. At kongen ikke var den højeste instans, at han kun var konge, fordi og så længe som det var Guds vilje.

Det vil med andre ord sige: kongeembedet var her på jorden, på det begrænsede sted, som var hans kongerige, og til den begrænsede tid, som hans kongedømme ville vare. Det var ikke kongens sag - lige så lidt som det er politikernes sag i dag - at skabe det perfekte samfund eller gudsriget på jorden. At kongen er konge af Guds nåde, sætter altså grænser for det politiske.

Det er det samme, der gør sig gældende, når dronningen slutter sin nytårstale med at sige: "Gud bevare Danmark!" Hvad det betyder helt klart, forstår man, når man hører den franske præsident slutte sin tale med at sige: "Leve Frankrig!" I Frankrig er der en skarp adskillelse af kirke og stat, således at der for præs-

identen ikke må være noget højere end nationen. En tankegang, der i sin konsekvens fører til nationalisme. Ønsket i bønnen : Gud bevare Danmark! siger derimod, at nok holder vi af vort land, og her hører vi til på jorden, men vi ved også, at vi ikke må tilbede vor nationalitet og dyrke som det højeste. Vort land er givet os af Gud, men vi har det kun fordi - og så længe - som Gud vil det.

Tidligere statsminister Nyrup Rasmussen og tidligere udviklingsminister Anita Bay Bundegaard har i udtalelser for nylig vist, at de ikke forstår - eller ikke anerkender - kristendommens skelnen mellem Gud og kejseren, religion og politik.. De har begge - i lyset af den diskussion om integration af indvandrerne, der er blusset op efter den 11. september - udtalt, at i Danmark står grundloven og demokratiet over religion. Men hvis de virkelig mener, hvad de siger - og det må man vel have lov at antage - så betyder det ikke andet, at de gør grundloven og demokratiet til deres til danskernes religion.

Og det er farligt - langt farligere end de givetvis aner.

For dermed åbner de først for den fanatisme, som de selv tror, de bekæmper. Står grundlov og demokrati over religionen, så er de blevet indiskutable størrelser. Så er de blevet til absolutte størrelser, som der ikke må sættes spørgsmålstegn ved. Så bliver grundlov og demokrati de hellige mål, de helliger midlerne. Det er først set i historien, hvordan de angiveligt bedste hensigter har ført til det uhyggeligste tyranni.

Hvis grundlov og demokrati står over religion, så er det glemt, at det - der kendetegner det politiske - er, at alt inden for det politiske altid står til diskussion. Der er intet helligt. For det hellige står netop uden for det politiske, helt præcist over det politiske.

At det hellige, at Gud står over det politiske, betyder ikke, som man måske kunne tro, at man så kan føre politik med henvisning til sin tro. At man altså kan påstå, at den politik man står for - for eksempel er den virkelige næstekærlige politik - og det vil sige den politik, som gud befaler. Politik er kristeligt set en verdslig sag, hvor der ikke gives nogle hellige standpunkter eller programmer.

At Gud står over det politiske betyder derimod, at enhver politiker og enhver borger holdes ansvarlig for Gud. At Gud kræver erhver af os til regnskab. Vi skal i sidste ende ikke stå til regnskab for grundloven eller demokratiet eller menneskerettighederne eller hvad andet vi selv kan finde på, men vi skal stå til regnskab for Gud. Det må man betænke, når man vil føre politik. Det må man betænke som samfundsborger. Og så må enhver træffe sine valg på eget ansvar uden at have nogen guddommelig dækning for det rigtige eller det gode i det han gør. Enhver må svare for sig selv, og enhver vil komme til at svare for sig selv.

Endelig skal det siges, at det, at vi skal give kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er, betyder frihed. Og frihed - det betyder ikke, at vi er helt uafhængige, selvbetruende individer, der alene ud fra os selv, skal træffe vore afgørelser. Nej, vi er bundne. Vi er bundne opadtil af Gud. Ham tilhører vi et ét og alt, og vi skylder at adlyde hans vilje. Vi er bundne udadtil af vor næste, ham tilhører vi derved, at Gud har sat os i kærlighedens gæld til ham. Vor næste skylder vi at elske. Er vor næste en øvrighedsperson skylder vi ham lydighed, er han undergivet os som elev, som ansat eller som vort barn, så skylder vi at være vor næste en god og retfærdig overordnet eller gode forældre. Således er vi bundne. Men i alle de bindinger som vi lever i, bærer vi selv ansvaret for, hvorledes vi lever i dem.

Det er vores frihed, at uanset hvor bundne vi er, så er vi gjort ansvarlige. Og kun ved at anerkende det ansvar, som er ansvaret over for Gud, kan vi give kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er.

Se Guds Lam, som bærer verdens synd

*Af sognepræst Viggo Jørgensen,
Stenlille.*

Der var engang en amerikansk præsident, som midt i en international krise skulle holde en vigtig tale, og som for at gøre sit budskab mere indtrængende prøvede at sige på tysk: "Ich bin ein Berliner!"

Efter det forfærdelige terrorangreb på Amerika, som for et par måneder siden rystede hele verden, var der en fremtrædende dansk politiker, der sagde, at "nu er vi alle blevet new york'ere" - for det kunne også være sket hos os. Nu må vi være solidariske med vore allierede - i den fælles kamp mod alle ydre og indre fjender af vor verdensorden.

En anden kommentator, som mere bevidst tænker ud fra en kristen, teologisk referenceramme, skrev i avisen: "Nej, vi er ikke blevet mere amerikanere, end vi hele tiden har været. Vi er snarere blevet jøder, og hele vores verden er blevet ligesom Jerusalem. Vi er blevet advaret og forberedt. Så nu ved vi, hvordan det er at bo i Jerusalem."

Ikke bare i den betydning, at man kan tænke og tale om New York både som verdens økonomiske centrum og som symbol på himlen - det nye Jerusalem. Det var toppen af New Yorks skyline, der blev angrebet den 11. september. Selve symbolet på den amerikanske drøm om ubegrænset (næsten himmelrørende) økonomisk frihed og velstand, som mere og mere bredtes ud over hele kloden. Og hele verden var vidne til, at globaliserings gigantiske babelstårn, World Trade Center, sank i grus. Men også i en videre betydning kunne vi den dag føle, at vi ligesom selv bor i Jerusalem, og at den verden, vi har bygget op, er truet af død og undergang. Jerusalem har i årtusinder stået som det centrale spændingsfelt midt i verden - en korsvej, hvor tre store religioner støder sammen. Og dér i brændpunktet er der aldrig rigtig fred, selvom det ord - Shalom (fred) - indgår i byens navn. End ikke Guds søn kunne føle sig sikker i den by. Men nu ved vi altså, at det er dér, vi bor.

11. september

Det der skete den 11. september, var ikke blot et angreb på Amerika og rystende for alle amerikanere, fordi det afslørede den almægtige supermagt i sin afmagt og svaghed. Det var lige så chokerende for alle os andre, fordi det var et frontalangreb på den største og hurtigst voksende religion i verden: Den materialistiske tro med tilbudelse af mammon og al dens væsens. Den tro har virkelig fået et alvorligt skud for boven.

Alverdens politikere og mediefolk har siden stået i kø for at bekende deres tro - og især deres tvivl og frygt over for fremtiden. Troen på evig fremgang og succes i den økonomiske udvikling, er blevet voldsomt anfægtet og rokket i sin grundvold. Og for så vidt har det været en skelsættende begivenhed. Et alvorligt tilbageslag for den markedsøkonomiske "verdensorden". Og mange har profeteret om et før og efter den dag, som om verdenssituationen pludselig var totalt forandret. "Verden bliver aldrig den samme igen", siger de. Og det ser næsten ud, som om alle er enige i den trosbekendelse.

Det er imidlertid min hovedtese i denne prædiken, at vel er det forfærdeligt, at en så afskyelig og næsten utænkelig terrorhandling kan finde sted i et kultiveret samfund. Men ved nærmere eftertanke er det ikke noget, der grundlæggende kan anfægte eller rukke ved den kristne tro. Og i grunden bør det vel heller ikke komme bag på et kristent menneske. Han har før hørt om store omvæltninger i det forbigangne, og han ser med frimod-

dighed fremtiden i møde, velvidende at vi har endnu mere verdensomvæltende store begivenheder i vente.

Som kristne mennesker har vi et andet syn på verden end det, vi ser i fjernsynet. Vi har en vision at holde op imod det verdensbillede, som medierne viser os. Ellers var vi værgeløse ofre for mediernes stadige strøm af såkaldte nyheder og informationer, udvalgt og præsenteret ud fra en virkelighedsforståelse, der er domineret og styret af snæversynede økonomiske interesser. Hvis vi kun kan anskue virkeligheden gennem fjernsynet, risikerer vi let at blive lige så nærsynede som de selskaber, der lever af at producere og sælge nyheder og anden underholdning til hele den globale landsby.

Netop som jeg var i gang med at forberede denne juleprædiken, dukkede der et tidsskrift op i strømmen af nyheder. Og i relation til det, jeg lige har sagt, var det unægtelig interessant at læse en lederartikel med overskriften: "Er verden da gået helt af lave!" Et såre nærliggende spørgsmål, og skribenten må som forventet besvare spørgsmålet med et: "Ja!" Men så kommer overraskelsen, når han efterfølgende meddeler den "nyhed", at verden gik af lave den 11. september. Somme tider må man undre sig, og jeg kan kun bruge sådan en "nyhed" som bekræftelse på, at det kan være betimeligt at tage dette emne op her lige før jul.

For mig at se, er der ikke noget at være i tvivl om. Hvis vi har et kristent verdensbillede, så er det ikke anderledes før end efter den 11. september.

Menneskeheden er lige så fordærvet før som efter den dato.

'Syndefaldet som sådan er vist af noget ældre dato!

Syndefaldet er den givne forudsætning for tragedien den 11. september - ikke omvendt. Og uanset denne happening, så regner vi stadig tiden efter den mest epokegørende begivenhed i historien, altså "efter Kristus" og ikke efter Bin Laden. Og selv om der sker forfærdelige forbrydelser hver dag, og nogle af dem langt værre end den på Manhattan, så lever vi stadig efter påske.

Alle vi der er døbt under korsets tegn, er dermed også kaldede og kommittede til - uanset hvad der sker - at fastholde og forsvare vor kristne tro. Vi ved ikke mere end andre, hvad der kommer i fremtiden, men vi ved, hvem der kommer. Derfor vil vi aldrig opgive håbet, som Han har genfødt os til.

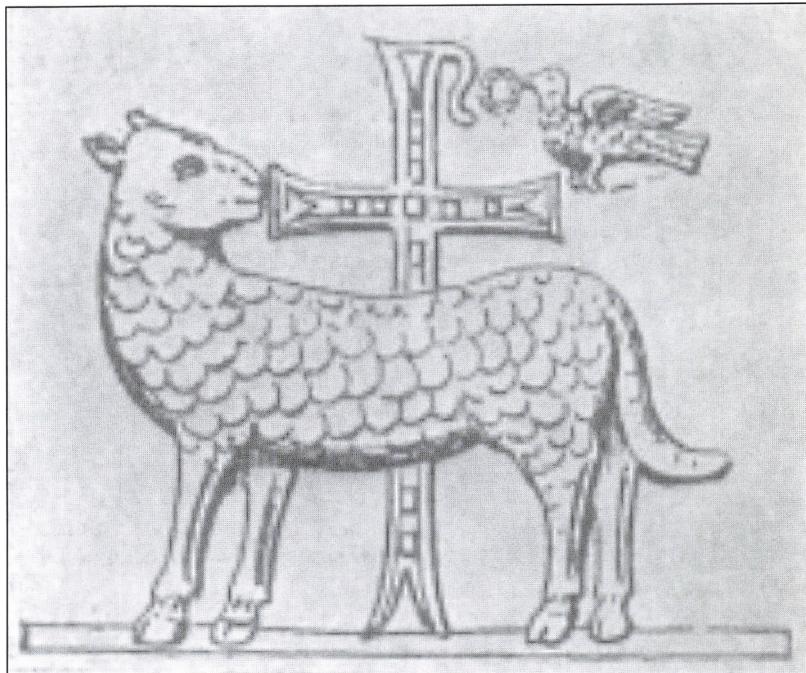
Uanset hvad andre kan finde på at sige og gøre, som strider imod og anfægter vor tro, så vil vi se hen til og følge ham, som er vores rette Herre. Det er kernestykket i en kristne livsfors-tåelse.

"Se det Guds Lam, som bærer verdens synd!" Se hen til ham, som vi på Zions Bjerg "blev var" i skikkelse af et lam. Han er begyndelsen og enden. Han er vejen fremad og opad. Han er vort eneste håb om at nå målet for vor vandring i det Jerusalem, som fremtidens lys skal opklare. Han er vor fremtid, hvis vi har nogen. Han som var, som er og som skal komme igen for at genoprette og hele alt det, der gik i stykker. Derfor tror vi på den guddommelige kærlighed, som Han har åbenbaret: At ingen, der hører ham til, skal gå fortabt. Til støtte for denne tro er vi mærkede med korsets tegn. Som tegn på den livskvalitet, at vi tilhører den korsfæstede, som ved sin opstandelse har genfødt os til et levende håb - trods alt!

Denne pagt, som vi er døbt til, står stadig ved magt, uanset hvor meget den ydre verden end ramler og forgår. Og uanset, hvor skræmmende den forestående vandring end kan se ud - Hans rige består!

Som førstefødte har vi fået arveret sammen med Ham. Hvis du kommer i tvivl og bliver bange, fordi vi engang imellem bliver rystet i vores indre grundvold, så se igen op til Jerusalem! Ikke

til New York eller Afghanistan, det er bare menneskeværk og død og undergang. Som kristne må vi stadig være frimodige, fordi vi er i pagt med kærlighedens og livets Gud. Se bare det Guds Lam, som ofrede sig selv og døde stedfortrædende for os. I troen på Ham, skal vi leve, om end vi dør. At finde, møde og kende Ham, det er det sande liv i tid og evighed. At følge Ham i tro og tillid, det er livets mening under alle dets omskiftelser. "Kom og se!", som han sagde til Andreas. Lad os da med frimodighed betræde vejen, som er viste os - ikke til New York, men vejen til Jerusalem.

Agnus Dei - Kristuslam eller korslam.

Billedet af lammet er et af de ældste symboler i kristenheden, kendt allerede i det 2. århundrede. Forestillingen er nær beslægtet med offertanken, der spiller en stor rolle i Gamle Testamente, især traditionen om Herrens lidende tjener og om offerlammet, påskelammet, som slagtes til skyld- og sonoffer for folkets synder. De gamle tekster har siden fået en central placering i Nye Testamente, læst som en tolkning af Jesu lidelse og død. Han er det sande påskelam, som lider døden, samtidig med at jødernes påskelam blev slagtet i templet efter Moselovens forskrifter.

Også vort påskelam er slagtet, skriver Paulus til den kristne menighed i Korinth. Lammet er billedligt udtryk for Herrens uskyldighed, et lydefrit offer og hans ydmyghed i lidelsen, tavs som et lam. Hans død forstås efter gammeltestamentligt forbillede som et sonoffer, især hos evangelisten Johannes og i Åbenbaringsbogen. Tanken er, at han som den rene og uskyldige lider døden i stedet for os, der er de skyldige. For at vi kan leve, fritaget for den straf, vi ellers har gjort os fortjente til.

Lige siden oldkirken har det centrale i den kristne forkyndelse været Ordet om korset. Det glædelige budskab om syndige menneskers befrielse, forløsning og forsoning med Gud som vor Fader - i kraft af Sønnens lidelse, død og opstandelse for os. Han bærer al vor synd, for at vi kan leve som frie mennesker, alene fordi Han, vor Frelser, går i borgen for os og frikender os på dommens dag - uforskyldt og gratis, af Hans nåde.

I Johannes Åbenbaring og senere meget udbredt i den kirkelige kunst møder vi det dobbelttydige billede af Guds Lam (Agnus Dei). Det triumferende lam, der bærer et sejrbanner og således fremstiller både den lidende Jesus og den sejrende Kristus.

Også i kirkens liturgiske tradition har lammet altid haft en fremtrædende plads. Der læses og synges en masse tekster om lammet og lammets blod, som renser os fra al synd. Og hver gang vi holder nadvergudstjeneste, sker det med lovsang til Gud i skikkelse af et lam:

O, du Guds Lam,
med korsets skam,
du bar alverdens synder,
derfra vort liv begynder,
vor død til trods
opliv du os!

Hvad er det da, vi ser i Lammet?

Det er en vision vi har arvet fra Johannes Åbenbaring. Men vi kan ikke se det, som Johannes så. Umiddelbart ser vi bare et billede af det, som han har beskrevet, symboler og tegn som viser hen til en større virkelighed. Men Guds virkelighed, bag ved alt det synlige, er der ingen dødelig, der kan se uden med troens øjne. Og det problem forstærkes af, at selv de seende ville ikke se. at: "Lyset skinner i mørket men mennesker begreb det ikke", som evangelisten skriver.

Derfor måtte Gud gribe ind for at udfri os af mørkets magt. Han måtte selv vise sig for os, som ellers intet kunne se. Og det var just det, man oprindeligt fejrede i kirkeårets første store højtid, for julen blev opfundet og slået sammen med den hedenske solhvervsfest. I de første 300 år var julen - den 6. januar - en fest for Herrens epifani, det græske ord for tilsynekomst. Det alene er grunden til den store glæde, som skal være for hele folket: At Gud i sin nåde har vist sig for os mennesker, som ellers famler i blinde. Nu har han selv åbenbaret sin kærligheds hemmelighed - i skikkelse af et menneske. Solopgangen fra det høje har besøgt os. "Da åbnes de blindes øjne, og lyset gik op for dem, der vandrede i mørket." Ikke fordi vi endelig fandt frem eller op til Gud, men fordi han forbarmede sig og kom ned på vort plan. Inkarneret som en af os. "Ordet blev kød, og vi så hans herlighed." Enhver der har set Sønnen, kender også Faderen, som ellers intet øje har set.

Det er stadig den eneste vej til liv og salighed, at Gud viser sig for os i ord og symboler og tegn, som vi kan forstå - i skikkelse af et nyfødt barn, i skikkelse af et lam, i skikkelse af en due.

Øjne I er lykkelige, I som ser Guds søn på jord.

Det er det inderste i julens glæde, at vi får øjnene op for, at Guds Rige er midt iblandt os - trods alt!

Derfor skal vi løfte vore øjne og vore hjerter op til højden, hvor vi ser det Guds Lam, som bærer al vor synd. Med tro og tillid må vi følge efter Ham på vores videre vandring skridt for skridt. Og sker det undervejs, at vi bliver trætte og modløse, så skal vi igen se op til billedet af lammet, der drejer hovedet og ser sig tilbage, for ligesom i kærlighed og omsorg for resten af flokken at gentage sin opfordring: "Følger I mig?" Sammen med Ham er vi på rette vej til det ny Jerusalem, som Han har stillet os i udsigt.

Hvis der er nogen, som anfægter vort håb og siger: "Kan noget godt komme fra Jerusalem?" da kan vi svare med Herrens ord til Andreas: "Kom og se!" Og enhver, der oplevede den lykke se hans herlighed, må ligesom Andreas kalde på sine brødre for at dele den store glæde med dem: "Kom og se Guds Lam og frygt ikke!"

Birkemosegårds hovedbygning er opført i 1894 - set fra gårdspladsen.

Birkemosegård

I Lyndby ved Kirke Såby ligger Birkemosegård, som ejes af speciallæge Helen M. Henriksen, der er 6. generation.

Lyndby, eller som den til tider også har heddet Lyngby, var en landsby, hvis 18 gårde blev udskiftet ad to gange, først i 1788 og derefter afsluttet i 1799.

Af en beskrivelse over Lyndby sogn i 1838 får man et godt indblik i sognets materielle forhold:

Der findes 1 kirke, 1 skole, 5 arvefæstegårde, 22 fæstegårde, 27 huse med og 21 huse uden jord. Desuden 9 jordløse selvejergadehuse og en jordlod kaldet møllejorden, tilhørende Lindholm, men bortlejet til en gårdmand i Uglestrup. En mølleskyld har hvilet på den ny nedlagte Litgot mølle.

I Lyndby findes Annexgården under Hyllinge præsteembede, overladt i arvefæste.

Under Bidstrup gods hører 4 arvefæstegårde og 6 jordløse simple fæstehuse.

Under Lindholm gods hører 4 simple fæstegårde, 7 simple fæstehuse med jord og 3 jordløse fæstehuse.

Under Skullerupholm, senere Grevskabet Ledreborg hører 4 simple fæstegårde og 6 simple fæstehuse uden jord.

I byen ligger 3 selvejergadehuse. Af gårde er 8 udflyttet.

En af de udflyttede gårde er Birkemosegård, der var en fæstegård under Grevskabet Ledreborg. Oprindeligt var gården fæste under Skullerupholm gods, men efter denne hovedgårds indlemmelse i grevskabet, anføres al bøndergods under Ledreborg.

Birkemosegård lå oprindeligt midt i landsbyen med 1 km ud til den blokudskiftede parcel vest for landsbyen, men i 1832 blev dens bygninger flyttet ud på marken.

I 1894-1895 blev gården fuldstændig ombygget. Hovedbygningen, der er hvidkalket med tag af blå tavleskiffer, opførtes bag

det gamle stuehus, der kunne rives ned, når den nye bolig stod færdig.

De tre avlslænger er af gule sten med stråtag. Disse længer blev bygget udenom de gamle avlslænger.

Af materialer fra det gamle stuehus opførtes en længe af bindingsværk vest for gården, hvori der var indrettet kalvestald. Denne længe klarede ikke decemberstormen i 1999, og her er nu opført et nyt maskinhus, som i stilen passer til udlængerne. Masiinhusets vinduer er i proportioner og udformning som i de gamle længer og tilmed har det nye maskinhus også stråtag.

I 1993 lod Helen Henriksen opføre en løsdriftstald, og her lod man også arkitekturen inspirere af de gamle længer.

Hovedbygningen ligger med herskabelig afstand til avlsgården og er omgivet af have. Fra gårdspladsen fører en gitterlåge, der er kranset af to lindetræer, ind til hovedbygningen, der er opført på høj sokkel og karakteristisk er også de to korte sidefløje mod gårdsiden.

Helen Henriksens moder - Marie Henriksen, som boede på gården fra 1926 til 1981, ændrede med kærlighed og nænsomhed indretningen så stuerne fik en bedre indbyrdes placering med sollys fra tre verdenshjørner. Stuerne rummer mange gamle møbler fra forskellige grene af familien, så her er et helt enestående miljø.

Avlsbygningerne fotograferet fra tagvinduet i hovedbygningen.

Birkemosegård år 2001, tv. løsdriftstalden opført i 1993, i midten det nye maskinhus, der er under opførelse og th. gårdens gamle avlsbygninger. Bagest ses hovedbygningen.

I de sidste par år har Helen Henriksen ændret loftetagen, hvorved der er indrettet bibliotek og en stemningsfuld musikstue, hvor flygelet nu står.

Fra haven, der også er anlagt af hendes moder, er en pragtfuld udsigt over hele egnen, og man kan se domkirken i Roskilde.

Birkemosegårds oprindelige areal var 85 tdr. land. I 1992 købte Helen Heenriksen en baogård. Efter frasalg af bygningerne til lagdes 87 tdr. land til Birkemosegård.

I 1997 købte Helen Henriksen sin moders fødehjem, Birkelundsgården i Kirke Såby, som er på 50 tdr. land.

Jorden drives med traditionel planteavl, og Helen Henriksen står selv for driften, idet arbejdet udføres af en maskinstation. Der er 77 stk. kødkvæg af racen limousine og en tyr af racen Blonde d'Aquitaine. Endvidere 5 frederiksborgheste. Helen Henriksen har tidligere redet meget, men i sommer måtte hendes hvide ridehest aflives, og en ny hest er endnu ikke redet til. Der er en medhjælper på gården i vintersæsonen.

På udskiftningskortet står Niels Petersen anført på gårdens jord. Han var gift med Karen Christensdatter (f. 1803), hvis far Christian Nielsen havde gården indtil svigersønnen overtog den omkring 1830. Han døde efter en halv sned år, og enken sad med gården til 1866, da sønnen Peter Nielsen overtog den. Lillebroderen, Henrik Nielsen, fik en gård i Kallerup, og hans søn Niels Peter Henriksen arvede Birkemosegård efter den ugifte farbroder i 1882.

I C. B. Gynther Sørensens bog "Vandringer i Lyndby sogns fortid og nutid" berettes, at Peter Nielsen var en dygtig landmand, som blev velstillet, og det fortælles at han spillede på Børsen. Det siges at han ved en fødselsdag skænkede sine søskende børn et stort beløb, og at han ved en ny formuebeskatning hellere gav pengene til familiemedlemmer end betale skat. Han oprettede et legat, hvis renter ved juletid blev givet til gamle mennesker, der havde behov og som boede i Lyndby.

Niels Peter Henriksen var gift med Hedvig Tobiasen, datter af dyrlæge Christian Tobiasen i Gevninge. Det siges, at det var dyrlægen der bestemte, hvordan gårdens nye bygninger skulle se ud, men det var Peter Nielsen som betalte.

I hvert fald er hovedbygningen inspireret af dyrlægegården i Gevninge.

Den 29. november 1917 overgik Birkemosegård til Niels Peter Henriksens selveje fra Grevskabet Ledreborg.

Hedvig og Niels Peter Henriksens søn, Harald Tobias Henriksen overtog gården i 1926. Han blev gift med Marie Jensen, datter af Ane Kirstine og Jens Jørgen Jensen, Birkelundsgården i Kirke Såby.

I 1981 overtog deres datter Helen Marie Henriksen gården. Hun boede indtil da i København, men havde i 1979 åbnet speciallægekonsultation i Holbæk, og flyttede efter overtagelsen ind på Birkemosegården.

Helen Henriksen værner om slægtens gård, men sørger også for, at det er en gård der i drift, og som kan forblive et landbrug.

OGN

Om kommunevalget

Den 20. november blev en renselsesproces i landspolitik, og i kommunalpolitik skete der også noget.

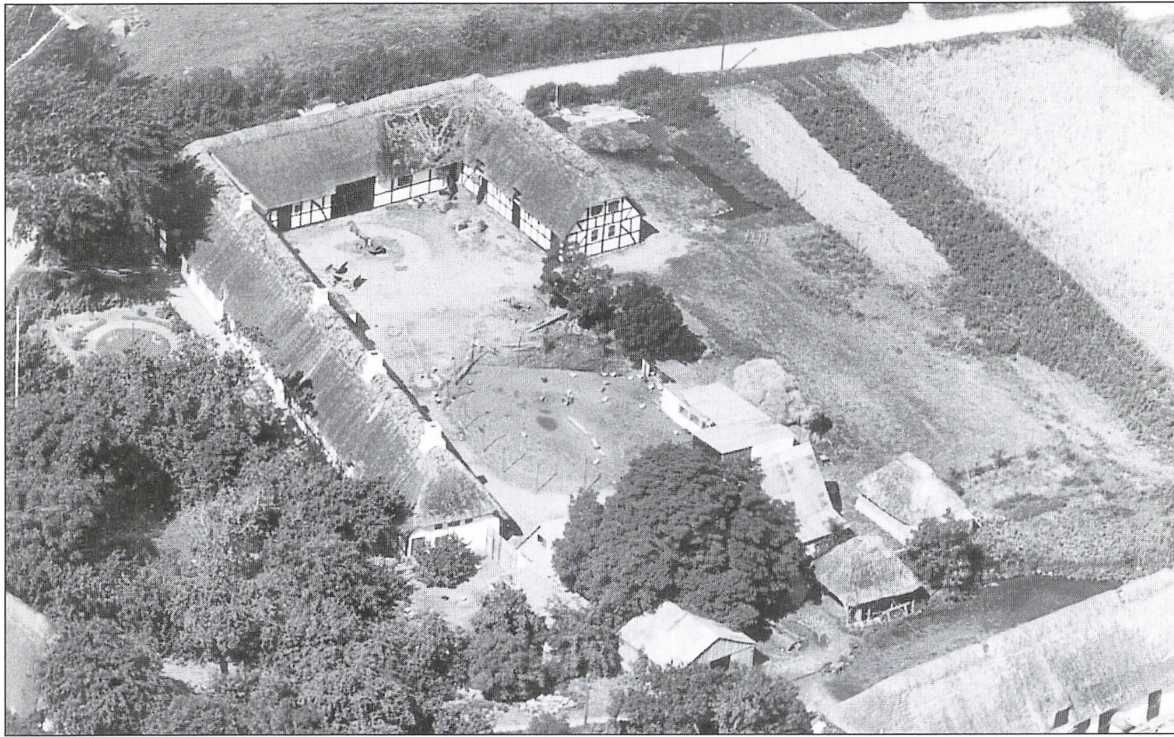
Dansk Slægtsgårdsforenings landsformand, Carl Martin Christensen, som blev valgt til sin 8. periode i Sønder sø kommunalbestyrelse, kom tilbage til den politiske magt i kommunen, efter 4 år med alternativt flertal. Efter konstitueringen er Carl Martin Christensen, der repræsenterer Det konservative Folkeparti, blevet viceborgmester og medlem af økonomiudvalget samt formand for Udvalget for Teknik og miljø.

Slægtsgårdsforeningens næstformand, A. C. Winther Hansen, der også er formand for Slægtsgårdsforeningens bladudvalg, var opstillet som nr. 1 på Dansk Folkepartis liste til kommunevalget i Nibe.

I Nibe fik partiet det antal mandater, som harmonerer med partibogstavet, så A. C. er stadig en fri mand.

Ejendomskonsulent Michael Munthe Fog, som er tilknyttet Slægtsgårdsforeningen, var opstillet for Venstre i Gørlev kommune og blev valgt. Han er blevet medlem af Udvalget for Teknik og Miljø.

OGN

*Strandgården
før ombyg-
ningen
i 1942.*

Strandgården på Lyø

Historien

Lyø er i vores historiske bevidsthed knyttet til kong Valdemar Sejrs tilfangetagelse i 1223. Mindre kendt er det, at lybækkerne angreb øen to gange under Grevens Fejde i 1530'erne, og en præsteindberetning fra 1623 fortæller, hvordan Lyø-folkene skræmte landsknægtene fra sans og samling ved at trække i hvide skjorter og gå imod dem i et optog af brølende okser og vrinskende heste.

Der har næppe været ret mange mennesker tilbage på øen efter fejdens ophør, for en tid efter sendte lensmanden i Nyborg 24 familier til Lyø, hvor de ryddede skoven og byggede Lyøby.

Lyø var gammelt krongods, men efter nogle pantsætninger endte øen som fæstegods under herregården Egeskov.

I 1572 overtog kronen igen Lyø, men i 1591 solgtes øen til hovedgården Finstrup, under hvis bøndergods det forblev til selvejets indførelse. Finstrup blev i 1723 ophøjet til et stamhus under navnet Holstenhus, og senere omdannedes det til et baroni. Efter lensaflysningen i 1920'erne beholdt herregården sit nye navn.

På Lyø er en stræk slægtsfølelse, og kredslæge Ejnar Bohn Jespersen fortæller i bogen "Øpraksis" fra 1931, hvordan dette ikke blot viser sig gennem den pietet, hvormed der værnes om minder fra forfædrene, men "slægtsfølelsens betydning kan også give sig til kende i praktiske forhold, for en Lyøbo bemærkede til mig ved omtalen af et sognerådvalg: Her på øen stemmer vi ikke efter politisk anskuelse, men efter familie!"

Landbruget på Lyø

I matriklen fra 1682 var der 24 gårde og et hus med jord. Det samlede hartkorn var på godt 87 tønder og det dyrkede areal var 718 tdr. land.

Lyøs samlede areal er 614 ha.

Senere er der sket betydelige ændringer i landbrugsejendommenes størrelser.

I 1956 var der 56 landbrugsejendomme med en gennemsnitsstørrelse på 8,9 ha.

I 1999 var der 19 med en gennemsnitsstørrelse på 24,7 ha.

I årene 1956-1961 var Lyø udpeget til forsøg med en såkaldt sognekonsulent. Dette forsøg betød meget for øens landbrugsmæssige udvikling. Lederen af Lyøforsøget, agronom Preben S. Overby fortæller om landbruget på Lyø:

"I 1956 var der i alt 56 landbrugsejendomme over 1 ha på Lyø, og antallet af indbyggere var 293. Af den samlede befolkning var 54 børn under 16 år, 148 var direkte beskæftiget ved landbruget, og 91 var beskæftiget mere eller mindre udenfor landbruget.

Ejendommenes drift var traditionel med hovedvægten lagt på husdyrholdet, der i forhold til hele landet var stort. For landet som gennemsnit var antallet af storkreaturer 1,5 pr. ha landbrugsjord. På Lyø var antallet af storkreaturer 2,0 pr ha. En af årsagerne til, at hovedvægten i produktionen var lagt på husdyrholdet, var at fragtudgifterne for øsamfundet er store. En anden ting, der kan spille en rolle her er, at jorden om foråret i de fleste år er meget kold, således at en produktion af tidlige salgsafgrøder ikke er mulig.

I 1956 var landbrugsarealet ca. 500 ha, og af det dyrkede areal blev 55 % dyrket med korn, en forholdsvis stor procentdel, når det store husdyrhold tages i betragtning. Forklaringen herpå er, at de fleste ejendomme har et mose-engareal eller en part i Revet, således at behovet for sædskiftegræs til ungkreaturerne ikke er stort, hertil kommer, at udbyttet i græs- og roemarkerne er højt.

Der har aldrig fundet nogen egentlig udflytning af gårdene sted på Lyø, således at de fleste ejendomme findes samlet midt på øen, og det gamle landsbymiljø er bevaret.

Udskiftningen på Lyø gennemførtes i 1804-1805.

En del af gårdene har ca. halvdelen af jorden liggende hjemme ved gården, og resten af jorden ligger op til 2 km fra ejendommen. Andre ejendomme har kun ca. 1 ha - toften eller bylodden - hjemme ved bygningerne, resten af arealet kan være fordelt på op til tre forskellige steder på øen.

Af husdyrproduktionen blev slagtesvinene leveret til Fåborg Andelssvineslagteri. Mælken blev dels leveret til Lyø Andelsmejeri, der modtog ca. halvdelen af mælkeproduktionen og dels Fåborg Herregårdsmejeri, der fra april 1955 havde modtaget den anden halvdel af mælkeproduktionen."

Det femårige forsøg på Lyø med sognekonsulenten, gav landbruget et løft, som det stadig har gavn af.

I dag er der 4 gårde på Lyø med malkekvægsbesætninger og en mindre ejendom med en halv snes køer. Ialt er der 260 køer på øen.

En gård har svineproduktion med ca. 80 søer. 3 gårde er ren planteavl.

Slægten på Strandgården

Historikeren Inge Bunde, fortæller i "Lyøboen" fra 1980 udgivet af Lokalthistorisk Forening for Lyø om gården:

Den første fæster af Strandgården, som kan registreres, er Michel Rasmussen. Han nævnes som fæster i året 1681. Senere afstår han gården til sin søn, Rasmus Michelsen, som atter afstår til sin søn Claus Rasmussen.

Claus Rasmussen er født i 1694 og fæster den halve gård i 1724 og den anden halvdel i 1727. Han

er gift med Karen Pedersdatter, der er født i 1700. De får sønnen Rasmus Clausen i 1729.

Efter Karen Pedersdatters død i 1731 gifter Claus Rasmussen sig med Maren Hansdatter, som er født i 1707. De får sønnen Hans Clausen i 1733. I 1734 bliver Karen født og i 1736 Laurids, men Karen og Laurids dør med en måneds mellemrum i foråret 1737. Der er noget der tyder på en farlig og smitsom sygdom, for det forår døde 12 spæde og små børn. I 1739 bliver en ny lille Karen født og i 1742 Peder. Peder Clausen dør i 1769, kun 26 år gammel.

Moderen Maren Hansdatter dør i 1743 - tre måneder efter Peders fødsel. Claus Rasmussen gifter sig så for tredje gang - denne gang med Maren Madsdatter. De får fem piger, men de dør alle som små.

Sønnen fra første ægteskab, Rasmus Clausen, fæster gården i 1751, da er han 22 og faderen 57.

I 1774 dør Claus Rasmussen.

Rasmus Clausen gifter sig med Maren Knudsdatter født 1732.

De får otte børn: i 1757 en dødfødt pige, 1759 Knud, 1760

Claus, 1763 Karen, 1766 Lars, 1768 Niels, 1770 Peder og i 1773 Ane Marie.

Knud dør i 1788, knap 30 år gammel, og Claus fæster senere gården.

Peder blev landsoldat i modsætning til de fleste af sine "lands-mænd", der bliver "søsoldater".

I 1801 tjener han på Bjerggården, senere gifter han sig og ernærer sig som daglejer og flytter ind i et trefags hus, der bliver tilbygget ved nordenden af Strandgården - hans fødehjem. Efter hans død tilfalder huset igen gården som ladehus.

Ane Marie bliver gift med gårdmand Hans Svendsen (Lundsgård).

Rasmus Clausen dør i 1801 og Maren Knudsdatter i 1811.

Sønnen Claus Rasmussen fæster gården i 1802 og gifter sig med Kirsten Svendsdatter født 1767 på Lundsgård. Hun er en søster til Hans Svendsen, som Ane Marie bliver gift med, så her har vi dobbelt svogerskab. I de tider skete det ikke sjældent, at man bortgiftede sin datter eller søster til den samme gård, hvorfra den nye kone kom.

Kirsten Svendsdatter havde bl.a. med sig som udstyr to malmgryder og to messinglysestager med indgraveringerne SRS - IPD - 1773 - KSD.

Det står for Svend Rasmussen og Inger Pedersdatter, som er forældre til Kirsten, og derefter Kirstens egne initialer.

Det er morsomt i dag at kunne konstatere, at alt stadig er i familiens besiddelse. De to messinglysestager står på dragkisten i Birgit og Christen Andersen Hansens dagligstue. Den ene malmgryde er på gården og den anden hos noget familie i Odense.

Ved overtagelsen af gården i 1802 foretages en syns- og taxationsforretning, hvor to "udmeldte" mænd fra Østerby og Svanninge indfinder sig på gården for at syne og taxere dens bygninger, besætning, inventarium m.v.

Gården står for godt 3,5 td. hartkorn.

Til gården er der følgende marker: Øster Krog, Rødemose, Heste stykke, Tofterne, I Østen ved Østersjo og Gravsens stykke.

Bygningerne består af en længe i øst-vest på nogle og tyve fag (antallet ulæseligt). Den er af egetømmer, klinede vægge og stråtag. De 12 fag er indrettet til tre stuer og bryggershus. De øvrige til tærskelo, lade, stald, kohus og en vognport. Besæt-

Tre generation på Strandgårdens havetrappe.

*Fra venstre:
Christen Andersen
Hansen,
Birgit Hansen,
Laust Hansen
og Bjarne Hansen*

Strandgårdens stuehus opført i 1942.

ningen består af 4 heste. (Til besætning regnes kun heste, ikke husdyrhold i øvrigt.) Inventariet består af 2 arbejdsvogne, 1 jernplov og to jernharver.

Claus Rasmussen og Kirsten får en dreng i 1804, men han dør 6 måneder gammel. I 1806 bliver der født tvillingpiger - Maren og Inger, men Inger dør som toårig. I 1807 bliver Ane Cathrine født, men også hun dør som lille i 1809. I 1810 bliver så den sidste pige født - Inger Cathrine.

Kirsten Svendsdatter dør i 1830 og Claus Rasmussen i 1837. Svigersønnen Christen Andersen overtager dog fæstet i 1831, og han sidder med gården i 43 år. Han var medlem af sogneforstanderskabet.

Christen Andersen og Maren Clausdatter får to døtre, Kirsten i 1835 og Johanne i 1837. Kirsten bliver gift med Jørgen Christian Rasmussen på gård matr. nr. 7 og Johanne gifter sig med Joseph Hansen født 1831 i gård matr. nr. 18.

Christen Andersen dør i 1874 og Maren Clausdatter i 1889, og Joseph Hansen overtager gårdfæstet.

Joseph Hansen og Johanne Christensdatter får fire børn. I 1860 Mette Marie, 1864 Maren, 1867 Christen Andersen Hansen og i 1871 Hans Larsen Hansen.

Christen Andersen Hansen overtager gårdfæstet og køber gården til selveje i 1915.

Christen Andersen Hansen gifter sig med Anne Cathrine Pedersen født 1875 gården Havløkken.

Da hun kommer til Strandgården, har hun med sig en dragkiste, som hun har arvet. Da hendes mormor, Inger Cathrine Clausdatter, giftede sig og flyttede ind på matr. nr. 15 havde hun den med. Hun sad enke i 30 år, derfor fik gården navn efter hende - Ingersgård. Inger Cathrines datter Ingeborg blev gift ind på Havløkken, og kisten fulgte med. Hendes datter bringer kisten med hjem til dens gamle plads.

Christen Andersen Hansen og Anne Cathrine får børnene Josef i 1903 og Ingeborg i 1909. Josef Hansen overtager Strandgården, og Ingeborg gifter sig med Carl Christian Elmekilde.

Josef Hansen gifter sig med Anne Kirstine Jørgensen født 1902. I 1942 bygger de et nyt stuehus til gården.

Deres søn Christen Andersen Hansen født 1930 bliver gift med Birgit fra Horne og de får tre børn. Den mellemste er Bjarne Hansen, den nuværende ejer.

Strandgården i dag.

Strandgården blev i 1992 forpagtet af Bjarne Hansen, der er 11 generation på gården.

I 1996 købte han gården, hvortil der hører 22 ha. Men gårdens drift omfatter 64 ha.

Der er 56 jerseykøer, 18 kvier og 30 kalve. Det er en højtydende besætning, som i regnskabsåret 1999-2000 var den tredje

bedste i landet. Driften er først og fremmest lagt an på kvægbrugget. Der er 6 ha med foderroer, 8 ha med vedvarende græs, 4,5 ha med sædskiftegræs, 6 ha med helsæd, 17,5 ha med vinterbyg og maltbyg i resten.

Bjarne Hansen fortæller, at han er en af de sidste i landet, der dyrker foderroer, men da han har maskinerne, vil han holde fast ved foderroerne så længe maskinerne holder.

Bjarne Hansen er agronom, og efter en tid som konsulent på kvægbrugskontorer, blev han ansat som konsulent hos DLG i København, en stilling han havde indtil han forpagtede hjemmet og flyttede til Lyø.

Han er gift med agronom Karin Longfors og de har børnene Josef, Viola, Laust og Lukas, som er fra 11 til 1 år.

I 1960 moderniserede Christen Andersen Hansen kostalden, og i 1992 og igen i 2001 er stalden blevet udvidet. Sidst med plads til 20 køer mere. Endvidere er der sket store udvidelser med lade og maskinhus.

Christen Andersen Hansen fortæller at hans oldefar havde 4 køer, farfar havde 8 køer, hans far havde 12 køer, selv kom han op på 24 og nu har Bjarne 56.

Christen Andersen Hansen har altid interesseret sig for heste, han rider stadig, har flere hestevogne og en kane, for da sønnen overtog gården betingede han sig, at der skulle være plads til hans Frederiksborgheste.

OGN.

Lyø kirke er opført i slutningen af 1400-tallet.

Her har man bevaret den gamle skik, hvor at mændene sidder i sydsiden og kvinderne i nordsiden. - Det er værd at bemærke, at kirkegården er rund, vist nok den eneste i landet.

Grundetgårdene og slægten Skou

Fhv. forvalter Ove Nielsen, Vejle fortalte ved Vejle Amtskreds generalforsamling om Grundetgårdene.

Ove Nielsen kom til Øster Grundet som landvæsenselev hos godsejer og hestehandler Kristian Schou i 1944. Fra 1951 til 1991 var han forvalter på Øster Grundet, og i 20 år var Ove Nielsen konservativt medlem af Vejle byråd.

Historien om slægten Skou begyndte med Niels Skou, der blev født i 1853 i Farre. Senere flyttede familien til Lønå i Thyregod sogn. Her gik Niels Skou i skole. Det fortælles, at skolelæreren har udtalt, at Niels Skou ikke var i skolen så tit, og når han var der, ville han helst handle med sine kammerater med knive og lignende.

Niels Skou gik, som dreng, rundt til gårdene i omegnen og fik de selvdøde lam, som han tog skindet af og solgte, for at skaffe sig de første penge til at kunne handle med, dels ude hos landmændene dels på markederne.

Det fortælles at Niels Skou og den anden handelsmand besøgte markedet i Viborg, og at de gik den lange vej fra Thyregod til Viborg og hjem igen. En præstation, der vel rent teoretisk ikke kunne lade sig gøre, men de gjorde det bare.

16 år gammel forpagtede Niels Skou en gård på Giveegnen.

I 1878 flyttede Skou til Vejle, købte ejendommen Dæmningen 5, hvor der blev etableret plads til 100 heste. I visse år omsatte Skou mellem 5.000 og 6.000 heste. Skou blev eneleverandør af heste til de tyske sporveje, der var store leverancer af heste til København, til mejerier, bryggerier og bl.a. Københavns Kommunes kørselsafdeling.

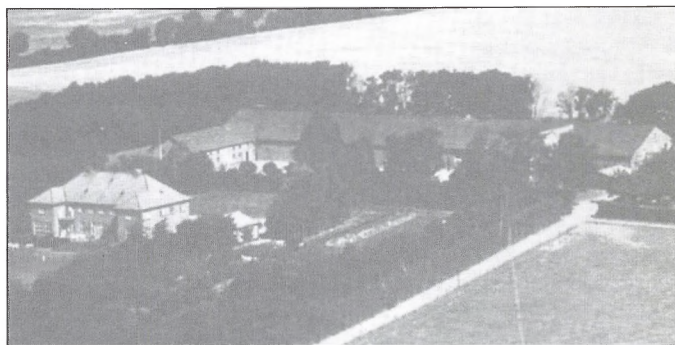
I 1892 købte Niels Skou Lille Grundet, der ligger nordøst for Vejle. I 1905 købte Skou ca. 350 tdr. land fra Store Grundet, alt hvad der ligger på østsiden af Viborg Landevej. Her opførtes Grundet avlsgård, der i 1938 fik navnet Øster Grundet.

I 1905 købte Skou selve hovedgården Store Grundet, og blev derved enejer af de tre Grundetgårde: Lille Grundet, Store Grundet og Øster Grundet.

Niels skou døde i 1930, der var ni børn - 4 døtre og 5 sønner. Sønnerne Niels Skou, Lille Grundet og Kristian Skou, Øster Grundet fortsatte i årene efter faderens død en omfattende hestehandel, indtil 1946-1947, da behovet for heste ebbede ud.

Kristian Skou købte gården Pedersholm, der er beliggende i den sydlige del af Vejle, og hvortil der under driften hørte et større engareal, beliggende ved Ribe Landevej. Det drives nu fra Øster Grundet.

Gården Christianshåb, der ligger syd for Øster Grundet ned mod horsensvejen, blev købt af Kristian Skou, og her oprettede Kristian Skou mejeriet Christianshåb, der havde leverance af konsummælk til omkring en tredjedel af Vejle by, indtil mælkesalget blev givet frit til alle mælkeleverandører. På et tidspunkt

Østergrundet

var der nedlagt forbud mod levering af mælk fra mejeriet på det gamle Christianshåb, idet mejeriet på et enkelt sted var bygget sammen med kostalden.

I 1939 byggede Kristian Skou det nye Mælkeriet Christianshåb. En stor part af mælken til Christianshåb kom fra de tre Grundetgårde og Pedersholm, en samlet mælkeleverance fra 450-500 køer.

I 1947 byggede Kristian Skou Vejle Frysehus, der hen ad vejen har udviklet sig til en meget stor og betydende virksomhed.

Omkring 1940 oprettede Statens Planteværnslaboratorium med hovedafdeling i Lyngby en filial i hovedbygningen på Pedersholm, og virkede der til 1984, da laboratorievirksomheden blev flyttet til Fovlum.

Efter Kristian Skous død i 1958, blev arealerne til Pedersholm og skovene afhændet til Vejle kommune til byudvikling. Hovedbygningen med park og udenomsarealer var af Kristian Skou skænket til en selvejende institution - Legatstiftelsen Pedersholm, der støtter lægevidenskabelig og landbrugsvidenskabelig forskning. Hidtil er der uddelt 2,7 millioner kr. til de to formål. Om den første Niels Skou fortælles der forskellige anekdoter: Engang kom Niels Skou ind i Vejle Bank for at spørge til sine pengesager. Bankmedarbejderen meddelte at Niels Skou konto udviste en saldo på 425. 341,60 kr, men lige inden Skou forlod banken, vendte han sig om og spurgte: "Er det noget A skylder, eller har A dem tilgode?"

En anden gang i banken afleverede Niels Skou et bundt pengesedler og sagde, der er 125.000 kr. de skal sættes ind. Efter optællingen meddelte bankkassereren, at der mangler 6.000 kr. Hvortil Niels Skou bemærkede: "Så er det ikke det bundt du skal have, så er det den jeg har i den anden lomme."

Nogle ordsprog er ofte blevet anvendt i Skoufamilien:

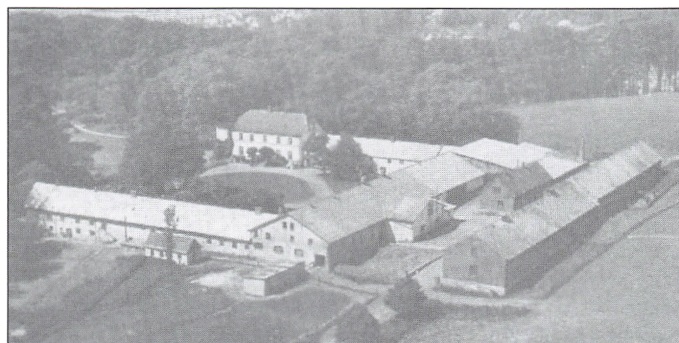
"Gamle fugle fanger man ikke med avner!"

"Vente og håbe gør mangen til tåbe!"

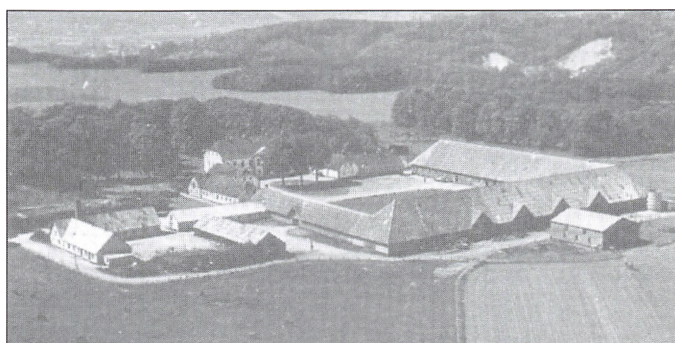
"Sovende ræv fanger intet bytte!"

"En bonde på benene er bedre end en herremand på knæ!"

Niels Chr. Jørgensen

Lille Grundet

Store grundet

Nyt fra kredsene

Sjælland Syd

Kredsens "skoledag" var i år henlagt til Brøderup Ungdomsskole ved Tappernøje.

I formanden, Marie Hansens fravær var Esben Tue Christensen "skoleleder" og efter formiddagskaffe og velkomst fortalte Vivi Saul, den ene halvdel af forstanderparret på Brøderup, om skolen, dens holdninger og den frihed, som den har.

Vivi Saul sagde bl.a.: "Det er forældrenes opgave at betale for kost, logi og renlighed, for de sparer pengene i hjemmet, når barnet er på skole. Derfor er forældrebetalingen korrekt. For efterskoler og ungdomsskoler skal ikke være offentlige skole med overnatning, men de skal være holdningsskoler!"

Først indlæg var ved landbrugslærer Dorthe Errebo Pedersen, Næsgaard Agerbrugsskole, der analyserede emnet: "Hvor går dansk landbrug hen, og kan det private erhverv overleve?"

Indledningsvis sagde Dorthe Errebo Pedersen, at de mange regler i dansk landbrug er baggrunden for, at det familieejede landbrug kan overleve. Var der total frihed ville industri og selskaber opkøbe det hele.

God driftledelse med produktionsfremgang, er det man kan overleve på.

Effektivitet har sikret stabil rentabilitet. Regnskaberne viser, at i 2000 har indtjeningene for heltidsbeskæftigede været bedre end for deltidsbedrifter.

Dorthe Errebo Pedersen tror på, at vi har gode muligheder fremover i dansk landbrug, for kød og foderkorn er fremtidens internationale vækstmarkeder.

Dorthe Errebo Pedersen havde to agrarøkonomstuderende med, som begge havde et indlæg.

Morten Bendt Printzlau fortalte, at han var født i København og ingen kontakt havde til landbruget, men fik interesse for erhvervet, og han satser på en stilling i grovvarsektoren.

Han har været på Kærhave og Lyngby Landbrugsskoler. Den praktiske uddannelse er en god ballast i en fremtid som sælger. Morten Bendt Printzlau sluttede sit indlæg med at sige, at nogle unge har ambitioner om egen bedrift, andre ønsker sikkerhed og begrænset arbejdstid.

Den anden vordende agrarøkonom var Hans Bolvig Nielsen, der er fra en gård i Nordjylland. Faderen driver 300 ha og har 2 gårde med hver 400 søer.

Efter Højere Handelseksamen og et uafsluttet HA-studie, var Hans i forsvaret og derefter på rejse. Hjemme igen tog han arbejde på et større landbrug.

Nye medlemmer

Gårdejere Kirsten og Mogens Jørgensen "Solbjerggård" Embvej 9, Arninge 4983 Dannemare

Gårdejere Inger M. Jørgensen og Aksel Larsen "Taafttegaard" Lyndbygade 4, Lyndby 4070 Kirke Hyllinge

Gårdejer Arne Grønberg Johansen Engelstrupvej 9, Engelstrup 4733 Tappernøje

Gårdejer Svend Gadensgaard "Søndergård" Hvilshøjvej 208, Hvilshøj 9700 Brønderslev

Gårdejer Hans Lilleør Ladegårdsvej 8, Ladegård 6300 Gråsten

Gårdejer Aage Hansen "Mariendal" Thorupvej 6, Thorup 5485 Skamby

Gårdejer Jens Olav Jensen Vedskøllevej 40 4681 Herfølge

Storebroderen er med i faderens bedrift, og faderen havde planer om et selskab, hvor hans gik med.

Hans Bolvig Nielsen sagde: "Hvorfor må landbrug ikke lægges sammen, når andre erhverv ikke har begrænsninger?"

Hvis lovgivningen bliver ved med at sætte begrænsninger for landbruget, vil han flytte sin svineproduktion til udlandet.

På langt sigt forventer Hans Bolvig Nielsen at avlsarbejdet med svin bliver i Danmark, mens den valutaskabende svineproduktion flyttes øst på.

I næste udgave af Slægtsgården bringes en artikel af Hans Bolvig Nielsen om hans forventninger til landbruget i fremtiden.

Efter frokosten var der sangtime. Her underholdt "De tre tenorer fra Fladså". Dels sang de for os dels sang de for.

Ensemblet består af Richard Jensen, Jan Olsen og Aage Madsen samt pianisten Ruth Baunegaard.

Det blev en både munter og indholdsrig time.

Det var blevet tid til eftermiddagskaffen og derefter viste elever rundt på skolen.

Dagen sluttede med forstander Vivi Sauls beretning om rejser i Indien, Rom og Færøerne.

Skoledagen var igen i år både inspirerende og hyggelig.

Vi lærer noget og har tid til at nyde samværet.

OGN

Nordsjællandskredsen

Nordsjællandskredsens jubilæumsmøde med redaktør Mogens Rubinstein den 19. november blev aflyst, p.g.a. folketingsvalget.- Jubilæumsarrangementet gennemføres derefter den 8. januar 2002 kl. 18.00 på Skævinge Kro.

Først serveres platte. Så afholdes generalforsamlingen og derefter holder redaktør Mogens Rubinstein foredraget "Presse, ven eller fjende?"- Tilmelding nødvendig tlf.: 48 26 51 10 (bedst 11-12 eller 19-20).

Vejle Amt

Kredsen afholdt generalforsamling den 30. oktober i Vingstedcenteret. Først med rundvisning i nybyggeriet, derefter samlede vi til foredrag ved fhv. forvalter Ove Nielsen om Grundetgårdene og tilsidst var der generalforsamling.

Joh. Thomsen, Starup, Niels Chr. Jørgensen, Hedensted og Jens Jacobsen, Gangsted genvalgte.

Der deltog 86 medlemmer i mødet.

Læs artiklen om Grundetgårdene på side .

Lauritz Jacobsen.

Fynskredsen

Kredsen har fornylig afholdt generalforsamling. På valg var Poul Mahler, Karen Margrethe Christoffersen og Hans Aage Rasmussen - ingen af dem ønskede genvalg.

Til bestyrelsen valgtes Anne Hansen, Helnæs, Finn Bamng Olsen, Nr. Broby og Arne Jørgensen, Kærbyholm.

Poul Mahler var været i bestyrelsen i 16 år og formand de sidste 6 år. Karen Margrethe Christoffersen har også været i bestyrelsen i 16 år, mens Hans Aage Rasmussen har været med i 3 år. Bestyrelsen har siden konstitueret sig med Karen Jacobsen, Melby som formand og Anne Hansen som næstformand.

Mogens Andersen

RETTELSE

I Slægtsgården nr. 354 står under "Nyt fra hovedbestyrelsen", at der forventes et overskud på 75.000 kr. i år.

Det er ikke rigtigt.

Der forventes et underskud på ca. 3.000 kr.

Foreningens eneste indtægtskilde er medlemskontingentet. Så jo flere medlemmer I kan være med til at skaffe foreningen, des længere tid går der, inden vi bliver nødt til at forhøje kontingentet.

Kassereren

Slægtsgårdsrejsen 2002 til Gotland

Efter den vellykkede tur til Ungarn med UG-Rejser, har rejsueudvalget aftalt en ny tur med Frantz Uhlyarik og Børge Geert Olsen, UG-Rejser.

Til næste år vil vi igen besøge gammelt dansk land - nemlig Gotland.

Slægtsgårdsrejsen til Gotland er fra lørdag, den 29. juni til onsdag, den 3. juli 2002.

PROGRAM:

Lørdag, den 29. juni:

Over Øresundsbroen, gennem Skåne og Småland kører vi til Oskarshamn, hvorfra vi sejler kl. 23.30 og er i Visby på Gotland kl. 6.00 næste morgen.

Overnatningen er i tomandskahytter.

SØNDAG, DEN 30. JUNI:

Vi kører straks til vores hotel - Sct. Clemens, Smedjegatan nr. 3 i Visby. Tlf.: 0046498219000 - hvor morgenmaden står på bordet.

Kl. 9 møder vi vores guide, Anna Ulmstadt, og under hendes kyndige vejledning kører vi nordpå gennem det gotlandske landskab.

Vores første stop er Bro kirke fra 1200-tallet. Den er de søfarendes kirke. I øvrigt er den bygget på en hedensk offerplads.

Over Tingstræde og Lærbo kører vi til Fleninge, hvor vi besøger Skymrings fåregård, en af Sveriges største fåregårde.

Her vil der blive lejlighed til at se en besætning af gotlandske pelsfår. Der er en gårdbutik med garn, strikke- og skindvarer.

Turen går videre til Fårø, en lille sandet ø nord for Gotland. Bussen har vi med, så vi kører en rundtur i det ejendommelige landskab med flere raukaområder (rauqa er ejendommelige sandstensformationer), små fiskerlejer, stråttækkede fårehuse og vindmøller.

Tilbage på hovedøen besøger vi Bungemuseet, et interessant frilandsmuseum, der også har en samling af de berømte gotlandske billedsten fra 400-tallet.

Hvis vi får tid på hjemvejen - og ikke er for trætte - vil vi besøge en håndværksforretning af høj kvalitet.

Vi skulle være tilbage i Visby kl. ca. 17.00.

MANDAG, DEN 1. JULI:

Turen går sydpå. Vi kører langs kysten forbi fiskerlejer og stopper ved Gotlands største stensætning. Videre går turen til naturreservatet ved Eksta. I følge traditionen var det her Valdemar Atterdag gik i land i 1361. Ved Grotingbo kan vi se en bondegård fra middelalderen. Inden vi igen kører mod nord, besøger vi Gotlands sydligste punkt - Hoburgen - med et fyrtårn fra 1846.

På hjemturen aflægges vi besøg ved sandstensbruddet ved Ketelvik. Det var herfra vi fik sandsten til bygning af slotte, herregårde og kirker. Roma Klosteruin, som vi passerer på hjemvejen, vil vi også besøge, hvis der er tid til det.

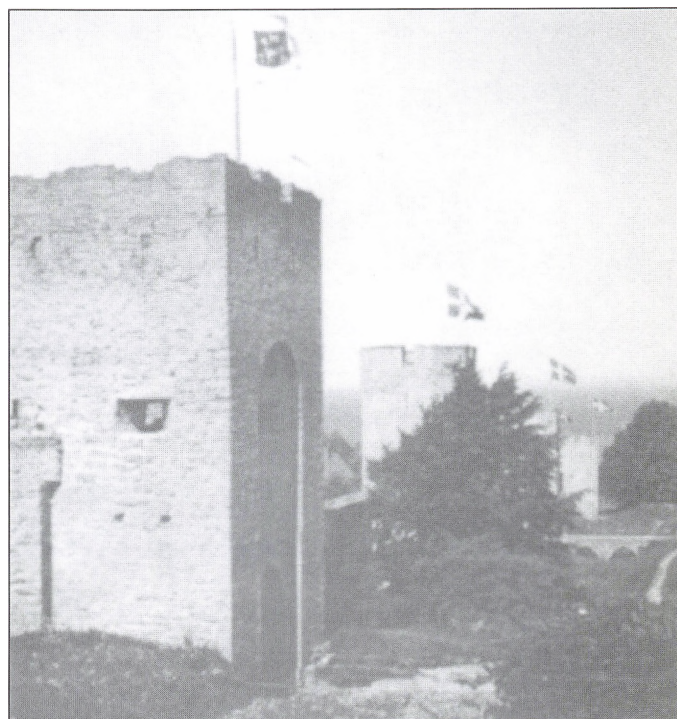
Vi forventer at være ved hotellet ved 17-tiden.

TIRSDAG, DEN 2. JULI:

Byvandring i den gamle hansestad Visby, hvor Børge Geert Olsen er guide.

Gotland har i flere omgange og i lange perioder tilhørt Danmark. Sidst vi mistede øen, var ved Brømsebrofreden i 1645.

Visby var den rigeste hansestad i Norden, og med sig 3,5 km bymur med 44 vagttårne, der står intakte som i 1300-tallet, er den enestående i Europa.

Et af de 44 vagttårne i den 3,5 km lange bymur omkring Visby.

Med de mange gavlvendte handelshuse og de mange kirkeruiner minder den om en middelalderlig storby, hvad Valdemar Atterdag også var klar over, da han på brutal vis erobrede Visby i 1361.

Fornmuseets rige samlinger fører os på nostalgisk vis tilbage til hansetiden.

Efter byrundturen vil vi i vores bus køre lidt uden for byen og se retterstedet og gravpladsen med korset for ofrene for Valdemar Atterdags masseakre.

Vi slutter turen kl. ca. 14.00. Resten af eftermiddagen er til fri disposition.

ONSDAG, DEN 3. JULI:

Vi skal tidligt op, da færgen til Oskarshamn allerede afgår fra Visby kl. 7.00.

Vi er i Oskarshamn kl. 11.15, så vi får tid til at aflægge et besøg på Kalmar Slot, hvor dronning Margrethe den Første den 17. juni 1397 underskrev Kalmarunionen, og hvor Erik af Pommern samtidig blev kronet til konge over de tre nordiske riger.

Vi vil være hjemme først på aftenen.

Turens pris er 4.200 kr. dobbeltværelse.

Tillæg for enkeltværelse er 1.165 kr.

I prisen er iberegnet bus, færge med overnatning i tomandskahytter på udturen, halvpension med første måltid om morgenen den 30. juni og sidste måltid om morgenen den 3. juli. Minus drikkevarer.

Tilmelding senest den 1. maj 2002 til Inger Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv - tlf.: 59 27 59 77.

Girokort og nærmere oplysninger vil blive tilsendt ca. 6 uger før afrejsen. Betaling senest den 1. juni.

For turens gennemførelse sættes på 40 deltagere.

Vi ryger ikke i bussen.

Ret til ændringer forbeholdes.

Malkekoner med børn på Børglum Kloster. Manden til venstre i hvid kittel er fodermesteren.

Malkekonerne

Fra gammel tid var det i Danmark kvindearbejde at malke. Den ældre tids hollændere og den nye tids fodermestre var oplært i at malke. Fodermestrene var faguddannede og følte det ikke nedværdigende at malke en ko, sådan som det længe var tilfældet med bøndergårdens mænd.

Men kvinders arbejdskraft var billig, så de fleste køer blev malket af malkepiger eller husmandskoner lige til malkemaskinerne kom frem.

Malkemaskinen og det elektriske hegn har afskaffet nogle af de dårligst lønnede beskæftigelser på de store gårde.

Malkemaskinen fik betydning fra 1920 og de elektriske hegn fra 1940.

Malkepiger og malkekoner fandtes først og fremmest på herregårdene med de store besætninger. En almindelig gård kunne have malkekone, men andre på gården kunne også deles om opgaven.

I erindringsbogen "Når bægeret er fuldt" fortæller Helga Skou, at hun først arbejdede på almindelige gårde, hvor hun foruden at malke også skulle deltage i alt andet arbejde på gården, men da hun blev malkepige på en herregård fik hun fast arbejdstid og fritid. Hun skulle begynde malkningen kl. 4 morgen og eftermiddag. Maden stod på bordet og hun skulle ikke vaske op efter måltiderne.

Anderledes blev det da hun blev gift og blev malkekone.

Malkekonerne var oftest gift med godsets daglejere eller husmænd. De skulle malke fra kl. 4 og kunne derefter gå hjem, lave morgenmad til mand og børn, få sendt børnene til skole, ordne huset, lave middagsmand, vaske, malke ingen kl. 4 om eftermiddagen og sørge for aftensmand til familien. Når der var vaskedag på herregården hjalp malkekonerne til. Når der skulle høsten var de også med, de rev hø, bandt neg og hjalp til når der skulle køres ind.

Nationalmuseet har udgivet serien "Herregårdsliv - beretninger fra århundredskiftet" og bind 3 har undertitlen: Stald- og havefolk. Heri findes en beretning fra St. Restrup i Himmerland fra 1880'erne:

"Malkningen udførtes for det meste af piger. Disse var nu ikke berømt for deres dyd.

Malkekøernes stalde var delt i afdelinger med 50 køer og en tyr. Der var nok 250 køer i fem stalde og en røgter i hver.

Pigerne havde i reglen 20 køer hver at malke, men nogle husmandskoner malkede også. Disse mejeripiger havde ingen let plads, men de havde mere frihed end dem, der tjenste hos bønder, for de havde ikke fri om aftenen, for der skulle de karte eller spinde. Kun en enkelt aften om ugen havde de fri. Her havde de fri om aftenen, og kunne samles med ungdommen i folkestuen eller om sommeren i det fri. Det gik ofte livligt til i folkestuen om aftenen og helligdagene.

Mejeripigerne fra herregårdene blev gerne med eller uden grund betragtet som lette på tråden."

En anden beretning fortæller om Johanne, der var født i 1870, og som 22 årig blev gift med Søren Jacobsen. Han arbejdede på et jernstøberi og hun på et ægpakkeri. Da der i 1899 kom arbejdsløshed, søgte de plads som røgterfolk på Lønborggård ved Ringkøbing fjord.

"Her skulle Søren sammen med fodermesteren passe kvæget og måske også grisene. Hestene blev passet af karle. De to familier boede i et dertil bygget hus, hvor der i midten var en smedje, som tidligere var passet af en fastboende smed, men nu kom smeden fra Lønborg og foretog det nødvendige.

De to hustruer skulle hver malke 20 køer to gange dagligt og vaske mælkejungerne. Desuden skulle de være med i høbjergningen og i høsten.

Søren døde i julen af lungebetændelse, men Johanne fik lov at beholde sin plads med at malke 20 køer og hjælpe i marken, og hun fik 300 kr. om året foruden mælk, kartofler og vist nok brændsel. Selvfølgelig skulle hun hjælpe til i bærtiden og før jul med at plukke gæs og ænder i massevis, måske også hjælpe til i køkkenet, men da skete det, at husjomfruen gav hende nogle madrester fra folkestuen med hjem."

I en tredje beretning om den polskfødte malkekone på Børglum Kloster i Vendsyssel oplyses også noget om priserne. Året er 1920.

"Da jeg fik barn nummer to kunne det næsten ikke betale sig for mig at gå på arbejde og tjene halvanden krone pr. dag, og give 50 øre for at få passet barnet. Senere steg daglønnen til to en halv, men så kom jeg efter at jeg ville malke, og det fik jeg

30 kr. for om måneden. Om vinteren malkede vi i kostalden men fra maj til september malkede vi ude i engene, enten det tordnede eller regnede eller lynede. Køerne blev drevet sammen, og så kom der en vogn med heste for med mælkespandene, som vi skulle hælde mælken i fra hver ko."

Malkekonerne kunne kende deres køer, men køerne kom også selv hen til deres malkekone.

I de umiddelbart tilgængelige beretninger ses, at der malkedes to gange, men nogle steder malkedes tre gange dagligt, og enkelte steder var man oppe på fire malkninger om dagen.

Malkekonerne tog sig kun af malkningen, mælkens behandling blev på de store gårde varetaget af mejersken og malkepigerne.

I Det danske landbrugs historie bind 3 står:

"I det gamle landbrug var mandens og kvindens arbejde i bedriften lige vitale for husstandens overlevelse. Der var tale om en udbredt arbejdsdeling. Mændene tog sig af den egentlige landbrugsproduktion, dyrkningen af jorden, medens kvinderne tog sig af arbejdet i huset: produktion af brød, øl og tøj, slagtning, pasning af børn m.v. Endelig var det kvinderne der passede de kreaturerne.

I første halvdel af 1800-tallet var der kun få husdyr på de enkelte gårde. Produktionen af mælkeprodukter: smør og ost, var beskednen og dækkede kun husholdningens behov. Overskud til salg var der sjældent tale om. Økonomisk spillede husdyrholdet en underordnet rolle, og arbejdet med dyrene blev betragtet som et "indre arbejde", som hørte til kvindernes domæne.

Fra 1830'erne satser herregårdene betydeligt flere ressourcer på husdyrholdet og dermed på mejeriproduktion. Fra 1850'erne kommer gårdene med.

Antallet af malkekøer stiger og foderstanden forbedres.

Indtil midten af 1800-tallet anså man kvægholdet som et nødvendigt onde, kvæget var nogen man havde til at omsætte halmen til gødning. Derfor lægges der kun ringe vægt på dyrenes kvalitet og ydelse, men fra omkring 1840 begyndte avlsarbejdet. Samtidig begyndte man at interessere sig for fodermidlernes værdi.

Hermed voksede mælkemængden og dermed produktionen af smør og ost. Indtægterne fra salg af smør og ost udgør en stadig større andel af bedrifternes samlede indtægter.

For at skaffe faglært arbejdskraft til mejeriproduktionen på herregårdene, sætter Landhusholdningsselskabet fra 1836 en toårig uddannelse af kvinde til mejersker i gang. De nyuddannede skulle derefter ud og drive mejeridrift på herregårdene og oplære nye mejersker.

Gennem arbejdet med mejeridrift lykkedes det kvinderne at opnå en høj grad af økonomisk ligestilling med mændene.

Fremkomsten af andelsmejerier ændrede afgørende kvindernes rolle i mejeriproduktionen.

Umiddelbart måtte det være naturligt at ansætte de uddannede mejersker, som bestyrere af mejerierne. Sådan gik det imidlertid ikke. Mange steder antog man mænd, som ikke var mejerikyndige, andre steder antog man kvindelige bestyrere, men de blev udskiftet med mænd efterhånden, som de blev uddannet. Hvorfor gik det sådan?

Ingen, heller blandt mændene, anfægtede mejerskernes dygtighed. I stedet argumenterede man med, at det er unaturligt for kvinder at lede store bedrifter, at kvinder ikke kan forhandle med mandlige andelshavere og handelspartnere, at kvinder ikke havde tilstrækkeligt med fysiske kræfter til arbejdet og at kvinder ikke kunne passe maskiner. Endelig slår man på, at kvinder vil blive løntrykkere, da de ikke skal forsørge en familie."

Kathrine Pedersen var mejeribestyrer på andelsmejeriet Enig-

heden i Flakkebjerg i Sydvestsjælland fra oprettelsen i 1889 til 1913, og kun er blot et enkelt eksempel på, at kvinder kunne være effektive mejeribestyrere.

Andelsmejerierne, bedre kendskab til fodring og kvægavlsforeningerne har tilsammen æren for at mælkeproduktionen steg. Efterhånden som køerne gav mere mælk fik malkekonerne og malkepigerne lidt færre køer, først var antallet 20 køer, så 18 og i mange år 16, og det var normen da malkemaskinerne tog over.

Forvalteren på Anneberg ved Nykøbing Sjælland 1939-1941 siger at malkekonerne var dejlige mennesker, når man ikke fik trådt dem over tærne.

En sjællandsk godsejer fortæller, at de malkekoner, der kunne klemme de sidste dråber ud, hvori den høje fedtprocent sad, fik en præmie oven i lønnen.

På et gods i Sydvestsjælland undrede forvalter Jensen sig over, at nogle malkekoner fik højere løn end andre. Inspektøren forklarede ham, at de malkekoner, der fik højere løn havde barn med hofjægmesteren!

Gårdejer Peder Madsen, Bakkelygård i Vemmelev har en idé om, at der burde rejses et monument over malkekonerne. Ikke et lille unseeligt minde gemt bort i en lille provinsby som det der er sat over roepigerne, men et stort og kraftigt minde opstillet på Rådhuspladsen i København.

Interesse for malkekonerne stammer fra han som ung mand i 1934 til 1936 var på Lyngbygård ved Skælskør.

Der var 240 køer. I den ene halvdel af stalden var der malkemaskine, medens der i den anden blev malket med hånd. Mange malkekoner var polakker og de kunne ikke læse, men de var flittige og havde aldrig en sygedag.

Malkekonerne må ikke glemmes, og det må være en naturlig opgave for mejeriselskabet at bestøtte et monument over dem, siger Peter Madsen. Han vil have en 4 meter høj granitblok fra Bornholm, og en kunstner skal så hugge en stående malkekone ud af blokken. I den ene hånd har hun en trebenet malkekammelen og i den anden malkespanden.

Malkekonen skal være en bredrøvet kvinde, påpeger Peter Madsen, og hendes lange kjole er bundet op på venstre hofte.

At kjolen var bundet op, var af praktiske hensyn, når hun satte sig på malkeskammelen.

Statuen skal selvfølgelig stå på Rådhuspladsen i København, og Peter Madsen siger, at alle skolebørn skulle se den, og lære om hende.

Hermed er ideen om et monument over malkekonerne givet videre!

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Nissetid og engletid ...

At juletid er nissetid, det ved enhver. Mindre kendt er det, hvordan nisserne lever i det daglige, og hvordan deres sociale relationer er.

Juletid er engletid. Det ved vi også. Da vandrer engle op og ned ad himmelstigerne og går på lyseblå stjernetæpper, men hvem de er, og hvordan de har det til daglig, ved vi mindre om.

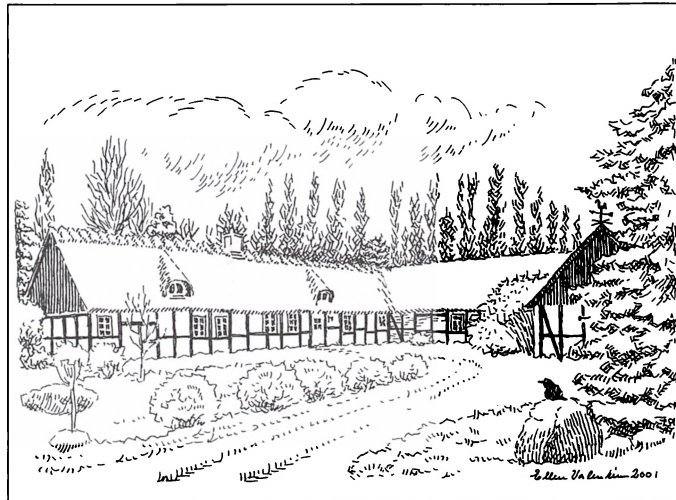
Husnissen er ikke bare en enlig skikkelse, hvis eneste forbindelse med slægten på gården er en skål risengrød juleaften. Husnissen er stemningen på gården, ånden i hjemmet, eller sagt med et moderne ord - virksomhedskulturen. Og bevarer man ikke det gode forhold mellem familie og venner, så flytter nissen bare med.

Da en tredjedel af englene i sin tid gjorde oprør og blev jaget ud af Himlen, faldt de ned i moser og kær og blev forvandlede til elverfolk og alle de andre små og store ånder, der befolkede landet før i tiden.

Engle er ikke blot gode, men de er også tit kedelige. Engle kan opfattes som Vorherres bureaukrater. Det er hævdet, at behovet for engle opstår, når den guddommelige magt hæves til en position fjernt fra det jordiske. Jo fjernere den enevældige gud er, desto flere mellemvæsener må der til for at slå bro over tomrummet mellem Gud og mennesker. Således er det også i den politiske verden.

Er magten placeret højt oppe over hverdagen, bliver skaren af embedsmænd så meget desto større.

Med disse få betragtninger over julens skikkelser ønsker redaktionen alle "Slægtsgårdens" læsere glædelig jul og godt nytår.

Juleaften

Gud ske Lov og Pris
Naadens Paradis
straaler atter over Jordens dale!
Stjerner bryder frem
over Bethlehem
som et Glimt fra Lysets høje Sale.

Mildt fra Naadens Gud
lyder Frelsens Bud,
Sjælen mer ej føler Syndevægten.
Over Davids By
klunger sødt i Sky
"Gud gar Velbehag i Adamsslægten!"

Engleskarens Kor
bringer Fred på Jord,
- Mørkets fyrste ryster sine Lænker!
Paradisets dør
aaben staar som før
og Keruben Flammesværedet sænker

Ære være Gud!
Himmelkongen pru
kommer med Julefred til Jorderige.
Aabner os Guds Favn,
gav os Barnenenavn
med Velsignelse foruden Lige.

O, saa syng, min Sjæl,
højt i Julekvæld
Lov og Pris til ham, som tog din byrde!
Du, som for mig led,
se jeg knæler ned
ved Din Fod med sang som Markens Hyrder.

Zakarias Nielsen